

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА I

БЕОГРАД, 1932 ГОД.

БРОЈ 35

XXXII РЕДОВНИ САСТАНАК СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 16 ЈУНА 1932 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

Претседавали:

Потпретседници
ДР. ФРАН НОВАК

и

ЈОВАН АЛТИПАРМАКОВИЋ

Секретар:

МИЛАН ПОПОВИЋ

Присутни су г. г. Министри: Заступник Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министар трговине и индустрије др.

Алберт Крамер и Министар финансија др. Милорад Ђорђевић.

Почетак у 17,20 часова

Садржај:

1) Читање и усвојење записника 31 редовног састанка.

Дневни ред: 1) Претрес извештаја Одбора о предлогу закона о конвенцијама и споразумима о режиму вода, закљученим између наше Краљевине и Краљевине Румуније;

2) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о споразуму о клирингу, закљученом између наше Краљевине и Републике Аустрије;

3) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о споразуму о клирингу, закљученом између наше Краљевине и Швајцарске Конфедерације. Сва три законска предлога примљена су и у начелу и у појединостима;

4) Претрес и примање извештаја Имунитетског одбора о захтеву г. Министра правде за издавање суду сенатора г. Петра Добришића, због дела из §§ 139 и 301 крив. зак.;

5) Избор одбора од 12 чланова за проучавање предлога резолуције сенатора г. г. Ивана Хрибара и другова о изради државног привредног програма.

Говорници: Известилац Дака Поповић, др. Емил Гаврила, Министар финансија др. Милорад Ђорђевић, др. Марко Костренчић.

Потпретседник др. Фран Новак: Пошто је присутан довољан број сенатора, отварам тридесет други редовни састанак Сената. Молим господина секретара да прочита записник прошлог састанка.

Секретар Милан Поповић чита записник 31 редовног састанка.

Потпретседник др. Фран Новак: Има ли ко од госпoде сенатора да стави какве примедбе на овако састављени записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о конвенцијама и споразумима о режиму вода, закљученим између наше Краљевине и Краљевине Румуније. Молим г. известноца Даку Поповића да прочита одборски извештај.

Ивестилац Дака Поповић чита:

СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Београд.

Одбор Сената за проучавање предлога Закона о конвенцијама и споразумима о режиму вода између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније, закљученим и потписаним у Београду 14 децембра 1931 године, проучио је овај законски

предлог на својој седници од 14 јуна о. г. те, саобразно акту Сената од 11 јуна 1932 године бр. 2792, подноси овај

И з в е ш т а ј:

Закон о конвенцијама и споразумима о режиму вода између Краљевине Румуније и Краљевине Југославије први је закон своје врсте донет на основу 292 и 293 члана Тријанонског уговора, који је далековидо одредно како да се регулишу односи водних токова пресечени новим државним границама после светског рата а у интересу привреде држава средњег дунавског басена.

Овај закон служи еминентним економским интересима најширих народних слојева респективних држава и може се сматрати као један крупан успех обеју високих страна уговорница и спољне политике односних Краљевских влада.

Од нарочитог је значаја у овим конвенцијама глава Општих одредаба, јер она садржи принципе, који важе за сва остала поглавља па и за све оне случајеве о којима у конвенцији није реч а који би се током времена могли показати као потребни и корисни за регулисање водног режима по обе државе. Ова глава садржи све обавезе, о јединственој служби на одржавању и даљем изградњавању једног система као и услове за евентуалне измене у систему. У њој су одредбе и о оним интересима, који намеравају да изводе радове у систему и који су обавезни да само путем интервенције Влада закључују споразуме. У овој су глави и одредбе о посетама на лицу места ради проучавања система као и одредбе о осигурању финансијских средстава за радове, о измени Закона и Правилника, који би имали важност за режим вода.

Глава друга садржи одредбе о хидротехничким системима канализације о поплавама о наводњавању, дренажи и о измени једаред утврђених односа између контрибутивних удела. Даља поглавља односе се на водене токове, на употребу вода или хидрауличке енергије, на употребу електрицитета или воде за градске потребе као и домаће потребе.

Глава шеста се односи на крчење и поновно пошумљавање. По њој су обе Владе сагласне, да ће примењивати строго све одредбе шумских закона а нарочито оне, које се односе на пограничавање и чување заштитних појасева у басенима, који интересују режим вода на територији обеју држава. Од тих обавеза напомињу се овде још и обавезе о поновном пошумљавању правилно експлоатисаних шума и раније експлоатисаних шумских терена, који још не би били поновно пошумљени као и о предузимању потребних мера за регулацију урвина и бујица и за пошумљавање неплодног земљишта.

Глава седма говори о сервисима, који се од носе на режим вода а глава осма о проучавању питања, која имаду везе са пловидбом. У даљим главама регулише се питање риболова, олакшица датих од стране обеју држава и најзад о поступку и о прелазним и завршним одредбама.

По саслушању експозеа датог од стране представника Министарства спољних послова као и

по обавештењима добивеним на постављена питања, Одбору је част предложити Сенату да се овај Закон у целини прими.

За известноца се одређује г. сенатор Дака Поповић.

Претседник,
Др. М. Плој, с. р.

Тајник,
Др. Е. Гаврила, с. р.

Чланови Одбора,

Инж. Дака Поповић, с. р.
Мил. Ж. Јовановић, с. р.
Др. Влада Андрић, с. р.
Др. Мића Мићић, с. р.
М. Марјановић, с. р.
Др. Шуперина Бењамин, с. р.

Господе сенатори, с обзиром на значај ове конвенције, дозволите ми да кажем још неколико речи, после извештаја овог Одбора. Конвенције о режиму вода закључене између Краљевине Румуније и наше Краљевине нису значајне само по обе старе уговорнице. Њихов значај је много шири и носи сва обележја једног корисног међународног акта.

У низу сличних конвенција које чекају на споразумно решење међу државама средњег дунавског басена ова конвенција је прво и могу рећи монументално дело, које у данашњем хаотичном међународном политичком животу крчи пут једном бољем схватању. У место лених речи, које још увек имају превагу у међународном животу, овде се приступа делу. Два добра суседа, чијим крововима прети заједнички пожар, у своме здравом нагону удруженим снагама приступају одбрани својих домова. То је укратко речено суштина ове конвенције.

Ја овом приликом сматрам за своју дужност, да са овога места изразим захвалност своју у првом реду Узвишеним Суверенима обеју држава, који су дали иницијативу за овај рад. Даље сматрам за дужност, да одам признање оном духу споразума, који влада у спољним министарствима обеју држава. И најзад дужност нам је, да одамо признање и свима оним многобројним сарадницима на овоме раду, који су скоро пуних десет година вредно, орно и предано сарађивали. Међу њима истичем нарочито велике заслуге покојног Франа Вилфана, чији је животни идеал била ова конвенција, и који је може се рећи најлепши део свога живота положио у темеље ове конвенције.

Ова конвенција је први позитиван рад на остварењу одредаба Тријанонског уговора, и то оних одредаба 292 и 293 члана, који се односе на режим вода. Но ова конвенција је уједно и најбољи демант на ону познату тезу, коју убацују у свет наши суседи Мађари, односно један круг њихов, убацујући, дакле, међу свет тезу о неделивности Мађарске Круне Светога Стевана, да је она неделива баш због јединственог система вода. Ти кругови губе из вида, да смо ми Југословени стари и аутохтони становници у нашем Подунављу. Они губе из вида, да смо ми били они, који смо засновали прва насеља дуж Дунава не само до Пеште,

него даље до Сент Андреје, Коморана и Ђура, — да су наши трговци још у средњем веку доминирали трговином Дунава и да ми нисмо дошљаци и новајлије на нашем Подунављу.

Ти кругови најзад, господо, не знају, да је много јача наша љубав и наша расна снага на очувању тога режима, и не само на његовом очувању, него и на његовом унапређењу. Али ова конвенција има и нарочити значај баш данас, кад се много говори у свету о колаборацији, о сарадњи средњо-европских држава.

Она је први и стварни корак ка економској колаборацији ових земаља. Генерални део те конвенције претставља један узоран рад прожет широкогрудним и објективним гледањем на стање држава средњег дунавског базена. Тај део је сав у духу мудрих и далековидних одредаба Тријанонског уговора. И ако се мисли приступити искреној сарадњи овим путем ваља поћи.

На овој конвенцији почело се стварно радити још 1923 године. Споља се с правом може питати: Зашто је било потребно скоро пуних 10 година да се рад на овој конвенцији заврши? На ово питање се може дати овај одговор. Овде се ради о успостављању једног потпуног новог облика међународних узајамних односа. Апстрахирајући сложеност и суитилност техничких финансијских односа, тешкоћа је било у обостраном пристанку на пријем извесних обавеза, које личе на крђење суверенитета обеју држава. Но у колико би и било у овом закону ограничења суверенитета то је чињено свесно и са убеђењем да то обострани интереси двеју држава уговорница категорички захтевају. По овој конвенцији једна страна без пристанка друге не може радити ништа битније на измени хидротехничког система. Замисао у пројектима већ има да добије приволу друге стране. Свака измена на објектима може се изводити само по пристанку друге стране а свако занемаривање у одржавању исправног водног режима значајно окршај о конвенцији, која дозвољава контролу свагда другој страни и на лицу места. Све што се чини дакле на једној страни несме наносити штете на чак треба да је од користи другој страни. Један жив организам подељен у два режима има се одржавати здравим и корисним по оба режима.

Као што се види овде се морало под силом елементарних прилика разумно и узајамно попуштати и можда за један корак и одступити од тесногрудног схватања појма о суверенитету државе. И у тој широкогрудности уговорача и лежи значај ове конвенције. А да се до таквог објективног схватања узајамних интереса дође, требало је свакако много времена. Потребно је било да многа питања у току времена сазру и учине сувишнима сваку дискусију.

Ова конвенција није могла решити питање свих водотока, јер се још не виде све потребе заједничког рада. Али је без сумње главни део око одржавања режима на каналу Бегеју и Тамишу решен. Ове две речнице наносиле су раније огромне штете како нама тако и Румунији. Спуштајући се својим долинама из Југо-Источних Карпата у једну заједничку долину, оне су спојене са два регулациона канала, који омогућавају пренос суви-

шка воде Тамиша у Бегеј и обратно. На тај начин је омогућено да је Бегејски канал постао трајно плован. Али је тиме омогућено и одвађење великих вода Бегеја, које би могле плавити плодне Банатске равнице. Тај кључ и регулатив остао је у Румунским границама и овом конвенцијом је осигурано да ти канали и у будуће исправно функционишу и интересу привреде и безбедности становништва ових крајева.

На нашем делу Бегејског канала остале су четири уставе, четири важна објекта у овом систему. Конвенцијом је осигурано правилно функционисање тих објеката, јер је свака држава дужна да одржава своје објекте, саставне делове система, у беспрекорном стању. Никакви разлози не могу спречавати ни једну државу да занемари рад на одржавању чиме би се могла нанети штета било за једну или за обе земље. Колаборација и координација су саставни делови у узајамним односима високих страна уговорница. Обавезна је хидрометријска и узајамна обавештајна служба, као и узајамно уступање потребних података. За сав рад као и за евентуалне спорове предвиђена је у овом закону и процедура. Због тога је он и тако опсежан. Режим старих установа преноси се на нови режим; ту није реч о ликвидацији него о даљем животу старог режима. Режим се несметано наставља, а сва добра и права као и интереси преносе се на нове установе. Да ће се све одредбе ове конвенције испуњавати, зато гарантују државе. Зато су обе Владе и према одредбама мировних уговора и задржале право у односу према приватним институцијама, да оне не могу склапати уговоре који би тапгирали режим вода територије двеју држава без њихове приволе. Стари зајмови преносе се на нове установе и деле се по установљеном кључу. Остала добра као и архиве и покретни инвентар деле се на обе стране према интересенству. Објекти, који су битни састав система, не деле се него остају својина оне институције, на чијој се територији налазе, и она су таксативно набројана у конвенцији. Добра, која не служе функционисању система, деле се по установљеном кључу. Међусобно обрачунавање водних задруга избегавало се, јер би тај обрачун био нарочито сложен услед двоструког мењања граница, код Нинчијева и код Жомбоље, а оно није спроведено ни због тога, што апроксимативан рачун не показује могућност већих диференција.

Ова конвенција претставља један сасвим нов и посебан тип као што су и ови преговори били, преговори сасвим специјалне природе. Конструкција конвенције је потпуно у духу чланова 292 и 293 Тријанонског уговора. Док је код ранијих конвенција на водним токовима главну улогу играла пловидба, у овој конвенцији је поентна на водном газдинству, што је и природно, јер то изискује оне огромне инвестиције, које су учињене у име пољопривредне културе и безбедности околног становништва.

Средњи дунавски басен значајан је са своје плодности и није само интерес респективних држава да се режим вода у том басену среди, него је интерес и целе Европе, чија је ова житница. Баш зато су све државе овога басена упућене на разумну колаборацију и ако ће икада приступи теш-

њој сарадњи ових држава, прво је да се објективно и широкогрудно реши питање водног газдинства и режима вода у овој области. Ова житница је створена вештачким радовима и може се одржати само даљим напорима и инвестицијама заинтересованих држава.

Овај басен имала је Немачка за време рата, цео у својим рукама и зато је могла да води пуне четири године борбу против тако рећи целога света. Тај басен је данас подељен на разне етничке заједнице. Стицајем развјетка наше историје један део тога басена припао је нашој нацији на основу права самоопредељења народа, која је нарочито током средњег века збегла се у ове мочвари испред навалe Османлија. Али је и наш народ, као што раније рекох, ту дао много свога труда и жртава и новаца да од тих крајева постане један од најнапреднијих крајева пољопривредне културе у Европи.

Свесни тих жртава и напора ми ћемо чувати и даље унапређивати те крајеве. С тога је и разумљива наша жеља да се режим вода у целом басену што пре среди и да ова прва конвенција склопљена између нас и савезничке Краљевине Румуније, послужи као леп пример за склапање сличних уговора и са осталим суседним народима.

Из свих тих разлога, ја Вас молим, не само да примите ове конвенцију него да је и свесрдно поздравите. (Одобравање).

Потпретседник др. Фран Новак: Реч има г. сенатор др. Емило Гаврила.

Др. Емило Гаврила: Господо Министри, господо сенатори, после исцрпног извештаја нашег заједничког стручног референта у тим питањима допустите и мени неколико речи, јер ја сам већ имао прилике овде у Сенату да говорим о тим рекама, Бегеју и Тамизи, тим више што сам ја ту лично од детињства одрастао и познајем прилике и зато могу заједно са највећом захвалношћу да се обратим онима који су кроз 13 година радили и свршили један заједнички примеран и капиталан посао, који значи, за нас несумњиво један велики успех.

Тај посао је тим тежи био што није било никаквих радова пре тога. Ово је сасвим нова једна тема, пов један предмет и ја мислим, да је он тако сјајно решен, да може служити и другима за пример. И добро је, да смо ми први то, јер се нас највише тиче. Ту се сливају све реке, баш ту до нашег Београда, ту вам долазе са свију страна и сливају се реке са Карпата и Алпа и наш је био еминентан интерес, да то буде повољно по нас решено. Елаборат о томе је врло велики. Ви ћете видети да га сада немамо у рукама, јер је то технички немогуће. Ту би биле потребне велике књиге. И ми у самоме Одбору нисмо могли сваку реч да меримо, али нас је принцип водно, ми који смо знали тријанонске уговоре, знали смо важност тога питања и ми смо имали пуно поверења у извештајима које смо добили од господ стручњака, који су били прво исцрпни и тако убедљиви да смо ми у поверењу према њима то примили. Да смо ми господо, и кад би сте ви овде хтели да идемо тачку по тачку, ми бисмо месецима морали да радимо оно, што је кроз 13

година свршено, али молим да и ви верујете, да је то заједно један добар посао, јер смо и ми то у Одбору проверили и уверили се о потреби да се то што пре реши у томе да се приступи извршењу тога, јер у Румунији је примљен од Народног претставништва како од Скупштине тако и од Сената, само се од нас чекало и кад ми сада будемо примили ствар је перфектна и може ступити у живот.

Ту се говори, господо, као да је то била борба против суверенитета. Само толико хоћу да кажем, да у државно-правној науци већ дуже времена постоји читава литература која тај такозвани државни суверенитет сматра као једну средњевековну институцију, и схватање, да у добу кад је цео свет тако рећи једна економска целина, кад немамо границе ни у води ни у ваздуху, нигде, да не може бити оно старо схватање суверенитета и да смо упућени, једна држава на другу, да се помажемо. Дакле, кажем, то је већ установљено у државно-правној литератури, да онај стари појам суверенитета данас не постоји у оној важности, као што је било у средњем веку и до скоро. То се разбило већ у последње време а нарочито после уговора о миру и Тријанонског уговора такође.

Ту се налази као нека увреда суверенитета, што Румунија може код нас да врши контролу, а ми код ње. Кад је то тако реципрочно, да једна држава има право да контролише другу, онда се не може тужити, да је то једнострана увреда суверенитета. То је врло добро. Видите, за ово време од када нису санкционисане ове конвенције, ми смо трпели много због тога, јер нисмо једни друге контролисали. И верујте, господо, да ће то врло добро доћи и нашим органима, док дођу они други и ако су можда алкаво радили, да им наши кажу, радите и ви онако као што и ми. Пошто ми то право нисмо имали, неке су реке запуштене, није нигде багеровано, није чишћено, а кад би то било урађено, ваљда не би било оних поплава, које смо имали, тако да смо имали задњу поплаву такву, да је од Бечкерека до Темнишвара било једно непрегледно море. Румуни су се дуго опирали, пошто су горе и веровали су, да им то не може шкодити. Али ето било је великих поплава и оне су их увериле, да је и њихов интерес, да се то прими и да се та контрола врши међусобно.

Ја, придружујући се оним лепим речима захвалности онима, који су на том радили, имам једну молбу.

Ми нисмо могли имати нити вам дати штампане све конвенције. Али што није учињено до данас, треба од сада да се ради. Ми ћемо ово примити из поверења, али молим, да се омогући, када буду те конвенције штампане, да сви чланови народног претставништва, како Скупштине тако и Сената, добију те конвенције, да знамо што смо потписали и на што смо дали поверење. Ја сам свршио.

Потпретседник др. Фран Новак: За реч се нико није више јавио. Молим г. извештајца, да ли има што да каже?

Извештајца Дака Поповић: Немам.

Тиме је претрес у начелу завршен. Сада ће мо приступити гласању у начелу о овом законском предлогу. Молим г. секретара да изврши прозивку господe сенатора. Она господа сенатори, која гласају у начелу за овај законски пројекат, нека изволе гласати са „за“, а она господа која су против, нека изволе гласати са „против“.

Секретар **Милан Поповић** прозива господу сенаторе да гласају и они су гласали овако:

Алибеговић Асим за; Алкалај др. Исак отсу-тан; Алтипармаковић Јован отсу-тан; Андрић др. Владимир отсу-тан; Арнаутовић Шериф отсу-тан; Бањанин Јово за; Богојевић Васа за; Видаковић Антун отсу-тан; Виловић Осман за; Вујић Павле за; Вукчевић др. Станојло отсу-тан; Гаврила др. Емило за; Гавриловић др. Богдан отсу-тан; Гај Људевит отсу-тан; Глушац др. Васо за; Гмајнер др. Иван за; Грасл др. Георг за; Десница др. Урош отсу-тан; Добришић Петар отсу-тан; Драговић Ми-лутин за; Ђирлић Петар отсу-тан; Ивковић др. Момчило за; Илићановић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјепан отсу-тан; Јовано-вић Ж. Милоје за; Карамехмедовић др. Хамдија за; Ковачевић Томо отсу-тан; Костић Петар отсу-тан; Костренчић др. Мирко за; Котур др. Ђура за; Кукуљевић-Сакцински Фран отсу-тан; Љуби-братић др. Сава за; Мажуранић др. Желимир отсу-тан; Мајстровић др. Иван за; Марјановић Милан за; Махмутбеговић Сефедин за; Мићић др. Мића за; Михаљцић Стеван отсу-тан; Муфтић Салем отсу-тан; Обрадовић Паја отсу-тан; Павелић др. Анте отсу-тан; Плој др. Мирослав за; Поповић Дака за; Поповић Матија отсу-тан; Поповић Милан за; Рав-нихар др. Владимир за; Радовановић Крста за; Радуловић Марко отсу-тан; Рајар др. Јанко за; Рожић др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Си-моновић Милан отсу-тан; Смиљанић Крста за; Ста-нишић др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејма-новић др. Џафер за; Теслић Петар за; Тимотијевић Коста за; Томашић др. Љубомир за; Томић Све-тозар за; Тринајстић др. Динко отсу-тан; Убавић Павле за; Франгеш др. Отон отсу-тан; Хаџи Бош-ковић Трајко отсу-тан; Хаџи Ристић Спира за; Хрибар Иван за; Цветковић Јордан за; Церовић Гаврило отсу-тан; Шверљуга др. Станко за; Шило-вић др. Јосип за; Шола Атанасије за; Шуперина др. Бењамин за.

После гласања.

Потпретседник др. **Фран Новак**: Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 46 се-натора и сви су гласали „за“. Према томе, објављу-јем да је законски предлог у начелу примљен. Сада прелазимо на претрес у појединостима. Мо-лим г. известиоца да изволи читати текст поједи-дних параграфа законског предлога.

Известилац **Дака Поповић** чита наслов и параграф 1 законског предлога. (Види саст. 28.)

Потпретседник др. **Фран Новак**: Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање. Ко је за то да се параграф 1, како га је прочитао г. известилац, прими, нека изволи седети, а ко је противан, нека изволи устати. (Сви седе) Сви се-

де. Објављујем да је параграф 1 примљен. Изво-лите читати даље.

Известилац **Дака Поповић** чита параграф 2 (Види саст. 28.)

Потпретседник др. **Фран Новак**: Господа која примају параграф 2, нека изволе седети, а која су против, нека изволе устати. (Сви седе). Сви седе. Објављујем да је параграф 2 примљен.

Тиме је примљен и у појединостима закон-ски предлог о конвенцијама и споразумима о ре-жиму вода, закљученим између наше Краљевине и Краљевине Румуније.

Сада прелазимо на коначно гласање о овом законском предлогу у целини. Молим г. секретара да изврши прозивку.

Секретар **Милан Поповић** прозива господу сенаторе да гласају и они су овако гласали:

Алибеговић Асим отсу-тан; Алкалај др. Исак отсу-тан; Алтипармаковић Јован за; Андрић др. Владимир за; Арнаутовић Шериф отсу-тан; Бањанин Јово за; Богојевић Васа за; Видаковић Антун отсу-тан; Виловић Осман за; Вујић Павле отсу-тан; Вукчевић др. Станојло отсу-тан; Гаврила др. Емило за; Гавриловић др. Богдан отсу-тан; Гај Људевит за; Глушац др. Васо за; Гмајнер др. Иван за; Грасл др. Георг за; Десница др. Урош отсу-тан; Добри-шић Петар отсу-тан; отсу-тан; Драговић Милутин за; Ђирлић Петар отсу-тан; Ивковић др. Момчило за; Илићановић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјепан отсу-тан; Јовановић Ж. Ми-лоје за; Карамехмедовић др. Хамдија за; Коваче-вић Томо отсу-тан; Костић Петар отсу-тан; Кос-тренић др. Марко за; Котур др. Ђура за; Куку-љевић-Сакцински Фран отсу-тан; Љубибратић др. Сава за; Мажуранић др. Желимир за; Мајстро-вић др. Иван за; Марјановић Милан за; Махмут-беговић Сефедин за; Мићић др. Мића за; Михаљ-цић Стеван отсу-тан; Муфтић Салем отсу-тан; Об-радовић Паја отсу-тан; Павелић др. Анте отсу-тан; Плој др. Мирослав за; Поповић Дака за; Поповић Матија отсу-тан; Поповић Милан за; Равниар др. Владимир за; Радовановић Крста за; Радуловић Марко за; Рајар др. Јанко за; Рожић др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсу-тан; Смиљанић Крста за; Станишић др. Алекса отсу-тан; Станковић Јован за; Сулејмановић др. Џафер за; Теслић Петар за; Тимотијевић Коста за; Томашић др. Љубомир за; Томић Светозар за; Тринајстић др. Динко за; Убавић Павле за; Франгеш др. Отон отсу-тан; Хаџи Бошковић Трај-ко отсу-тан; Хаџи Ристић Спира за; Хрибар Иван отсу-тан; Цветковић Јордан за; Церовић Гаврило за; Шверљуга др. Станко за; Шиловић др. Јосип за; Шола Атанасије за; Шуперина др. Бењамин отсу-тан.

После гласања.

Потпретседник др. **Фран Новак**: Господа, изволите чути резултат гласања. Гласало је 48 сенатора, и сви су гласали „за“. Према томе, об-јављујем да је овај законски предлог дефинитивно у целини примљен.

Сад прелазимо на другу тачку дневнога реда: Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона

о споразуму о клирингу, закљученом између наше Краљевине и Републике Аустрије. — Изволите чути г. известиоца.

Известилац др. Мирослав Плој чита:

Сенату Краљевине Југославије
Београд

Одбор Сената за проучавање законског предлога о споразуму о клирингу закљученом између наше Краљевине и Републике Аустрије, проучио је законски пројекат на својој седници од 14 јуна 1932 године, те саобразно акту Сената од 13 јуна 1932 године, број 2791, подноси овај

ИЗВЕШТАЈ

Законски предлог о споразуму о клирингу, закљученом између наше Краљевине и Републике Аустрије, представља промену већ постојећег споразума од 16 јануара 1932 год. и има намеру да одстрани недостатак који је показао наведени споразум у својој практичној апликацији.

Пошто је робни промет наше Краљевине са Републиком Аустријом врло активан онда износи плаћање на дуговања на збирни рачун Аустријске Народне банке много више него плаћање наших дужника на исти рачун Народне банке Југославије, јер се вршила наплата повериоцима из оног збирног рачуна само у толико у колико дотични збирни рачун показује потраживање. Иначе се повериоцу исплата врши тек по пријему нових уплата, и то по хронолошком реду датих налога за исплату. Стога су морали извозници наше Краљевине више пута релативно дуго чекати док су дошли до измирења својих потраживања, док су међутим аустријски извозници односно повериоци тачно и на време били исплаћивани из збирног рачуна Аустријске Народне банке.

Диспозиције §§ 2, 3 и 4 овога споразума дају једно проширење споразума о клирингу од 16 јануара 1932 год. у томе правцу, да могу југословенски дужници према својим аустријским повериоцима путем клиринског обрачунавања у смислу одредаба параграфа 2 регулисати и обавезе друге врсте, под условом, да те обавезе гласе на једну од двеју земаљских валута, или да пословне странке конвертују обавезе, које гласе на другу монету, у шилинге или динаре.

О томе које врсте обавезе спадају под диспозицију параграфа 7, споразумеће се обе Народне банке.

За известиоца одбора одређен је др. Плој Мирослав.

Београд, 15 јуна 1932 год.

Претседник одбора,
Др. Мирослав Плој, с. р.

Секретар,
Др. Е. Гаврила, с. р.

Чланови:

Инж. Д. Поповић, с. р.
Јов. Бањанин, с. р.
Др. Шуперина Бењамин, с. р.
Антун Видаковић, с. р.
М. Марјановић, с. р.
Др. В. Андрић, с. р.

Потпретседник др. Фран Новак: Господо, за реч се пријавио сенатор г. др. Емило Гаврила. Реч има г. др. Гаврила.

Др. Емило Гаврила: Господине Министре, господо сенатори, ја сам већ раније имао прилике да споменем тај клиринг са Аустријом. Клиринг значи обрачунавање, — енглеска реч, — и том приликом ја сам се обрадовао, да су прилике присиле државе, да приступе том промету добара без новаца; без новчаних средстава путем обрачунавања. И прилике су довеле докле, да смо почели са појединим државама да закључујемо. Закључили смо са Швајцарском и са Аустријом и изгледни су још други, да ће бити један читав систем међународног и међудржавног обрачунавања промета новцима без новаца.

У одбору је рекао један од господо, да се тиме враћамо за хиљаду година унатраг, да је то нека врста трампе. Ја тврдим, да то није никаква трампа, да то није враћање у старо доба, — напротив, приближујемо се модерном начину новчаног живота, где се без новаца обављају послови, а новац се путем чека, жира и клиринга обрачунава. Овде је већ примљено по нашем овлашћењу, примила је како Швајцарска, тако и Аустрија; ми имамо само накнадно да узмемо на знање и да одобримо. Ви ћете видети неке диференце између тих, који су дошли силом прилика и са разним државама, али све ће бити боље, а биће и других разлика. А што ме је нагонило да узем реч, је то, да поновим оно, што сам овде већ раније казао, кад сам о клирингу говорио.

Ово је међународно обрачунавање, међудржавно обрачунавање; али прилике нас гоне да ми и у земљи унутра између великих предузећа и банака уведемо клиринг. То обрачунавање на Западу већ одавно постоји и који носе енглеско име клиринг-хауз. Ја сам онда молио Г. Министра и сада молим да узме у обзир, да узме у разматрање да ли није дошло време да за унутрашњи наш промет уведе се такав један завод који би се могао звати уред за обрачунавање или према речни штедионица можда обрачунавалица и тд. — тако нешто — да би био лакши промет. То је промет без новаца само је ту обрачунавање. То сам хтео да поновим и да молим Г. Министра да види, да ли је дошло време, и кад буде дошло време, да оствари тај клиринг или, како рекох, тај уред за обрачунавање.

Потпретседник Јован Алтипармаковић: Реч има г. Министар финансија.

Министар финансија др. Милорад Ђорђевић: Господо сенатори, само неколико речи, објашњења поводом интервенције у овој дискусији сенатора г. др. Гавриле.

Клиринг уопште и наполе клиринг са Аустријом је нужно зло. Да до тога клиринга није дошло, да су се наши трговински односи могли ликвидирати на нормалан и до сада уобичајени начин, ми бисмо имали разлога да будемо више задовољни. Зашто?

Господо сенатори, тај клиринг је до сада код нас извођен већ у две фазе. У првој фази клиринг је био постављен на систем узајамног обрачуна-

вања, изједначавања узајамних плаћања само по робном промету. Тенденција је била, дакле, да се нашим потраживањима за наш извоз плате наша дуговања за наш увоз.

По статистици спољне трговине биланс између нас и Аустрије приказивао се у години 1931 дакле последње године за коју имамо сређену статистику, као уравнотежен. Наш увоз и наш извоз су се поклапали. Зато смо ми — морам признати — прилично лака срца, кад нам је учињен предлог од Аустрије за клиринг, ушли у те преговоре, јер смо рачунали, да ту нема ништа да изгубимо, и ништа да добијемо. Колико увеземо, толико ћемо извести. Што будемо имали да платимо за робу коју увеземо, толико ћемо добити за робу коју извеземо. Практички, међутим, није тако било због разнородне, структуре нашег извоза и нашег увоза. Ми извозимо у Аустрију стоку и цералије, продукте, који се тамо плаћају готовим новцем, а увозимо, међутим, продукте, који се по трговинским узансама плаћају са роком, добијају на кредит од 30, 45, 90 дана. Због те разнородне структуре нашег извоза и нашег увоза, тај ритам узајамних плаћања на основу увоза и извоза није био равномеран. Други један разлог што је тако било, јесте ванредна способност — нашега света — то је факт који нас може расположити да се прилагођава промени услова свога животног стандарда. Падом потрошачке моћи нашег становништва падао је и наш увоз. И наш увоз према Аустрији пао је осетније него што је пао и наш извоз. Због тога се и онај однос у трговинском билансу између нас и Аустрије, са којим смо ми рачунали улазећи у преговоре за клиринг, тј. однос равнотеже између увоза и извоза, пореметио, и порметио се у нашу корист. Да је то тако, види се по стању тих збирних клиринских рачуна, који су отворени, респективно код емисионих банака. Код наше Народне банке у Београду у корист Аустријске Народне банке у Бечу у корист наше Народне банке.

Уплате њихових увозника за рачун и у корист наших извозника биле су јаче него што су биле уплате наших увозника у корист и за рачун њихових извозника. Зато се, господо, за нас као најинтересантније питање у преговорима за клиринг са Аустријом поставило и поставља још увек, и после овога аранжмана, који се сада налази пред вама, питање изравњања тога салда, тога активног салда у нашу корист.

Ја сам нагласно малочас, да је цео тај посао у извођењу у две фазе. Ово искуство, на подлози кога сам ја рекао до сада неколико речи, ми смо добили посматрајући функционисање клиринга у тој првој фази. Видели смо ту за нас једну незгоду, једну слабу страну клиринга, јер он није омогућавао нашим извозницима да брзо дођу до свога потраживања за извезену робу. То је био разлог за уклањање те слабе стране клиринга, т. ј. да, у другој фази извођења овога посла, кад је први рок, за који је клиринг био закључен, истекао, настојавамо да ту базу обрачунавања, проширимо, да би смо на тај начин појачали уплате, — не само наших увозника, него свих наших дужника према Аустрији, — на збирни рачун код наше Народне банке, из којих би се уплата исплаћивала

сада не само наши извозници него сви повериоци наши држављани, који имају извесна потраживања у Аустрији. Дакле, база клиринга је проширена у томе смислу што није више клиринг обухватао само робни промет, као у првом периоду, него целокупни промет новчани, сва плаћања између једне и друге земље.

Очекивање, с којим смо настојавали, да се овај споразум о клирингу у томе смислу прошири и допуни у овој другој фази, није се у потпуности испунило. На име, још увек, посматрајући салдо тих збирних рачуна код једне и код друге емисионе банке, ми се јављамо у улози повериоца Аустрије. Ми увек више потражујемо него што дугујемо. Кад то не би било тако, на који би се начин тај однос онда изравнао? Требало би да ми добијемо девизе, да тај наш вишак у нашем трговинском билансу са Аустријом искористимо за наше друге потребе, за наша друга плаћања у иностранству, нарочито државних дугова у иностранству.

Јер, као што ће господи сенаторима бити познато, то је највећа тешкоћа за нас и можда најделикатнији проблем у нашој финансијској политици, пошто су у нашем билансу плаћања данас, с обзиром на развој прилика, и светску кризу, изостале потпуно или јако ослабиле оне позиције, које су омогућавале активни или бар уравнотежени биланс плаћања, тј. омогућавале држави, да уредно, без тешкоћа, подмире све своје потребе у девизама. Ви знате, да су изостале позиције туризма, који је опао, прилив страног капитала из иностранства, који је престао да се инвестира у нашој земљи због кризе поверења, која бесни целом Европом, целим светом, затим због умањењих пошљака наших емиграната из иностранства и најзад, због смањења зараде наше трговачке морнарице у иностранству, — да поменем само те главне позиције.

Дакле, господо, клиринг је резултат нужде, у којој се налази наша земља као и већина европских земаља, које су у својој монетарној и девизној политици морале да приступе и девизним ограничењима. Та се ограничења спроводе једнострано; и ако на први поглед наивне мере, мере које су по праву допуштене, да их једна држава, једна влада спроводи једнострано, ипак су у крајњој линији, трговинско-политичке мере и као такве претстављају једну повреду трговинског уговора.

При свему томе, другог излаза није било и свакако да до потпунога нормализовања прилика, до потпунога повраћаја поверења неће га ни бити. Клиринзи се закључују, и то важи и за овај клиринг са Аустријом, зато што морају да се закључе, што је клиринг ипак од два зла мање. Без клиринга, с обзиром на ту политику девизних ограничења која се практикује код већине земаља, финансијски и трговински односи се показују као потпуно нерегулисани, потпуно слободни с једне и с друге стране, личе у неку руку на неко економско ратно стање.

Клиринг, сам по себи, значи ипак извесан ред, некакво регулисање, неку меру у економским, трговинским односима између појединих земаља. Зато се клиринзи праве, они се морају правити и морају се прихватити у овим изузетним приликама,

у којима се ми налазимо, у којима се налази цела Европа, цео свет. Они имају својих слабих страна. Ја сам покушао да их нагласим и, ако бих то ресимирао, ја бих казао, да су те слабе стране у главном, што нас клиринг, са оним земљама са којима смо ми активни, лишава једног прилива девиза, једног вишка девиза из наших трговинских односа које бисмо ми могли искористити за наша друга инострана плаћања. Добра, пак, страна клиринга то је, што поставља ипак трговинске односе на неко изравнање и изједначење тиме, што омогућава привредном свету да зна, како и под којим условима њиме може трговати и доки до својих потраживања из тога посла.

Још неколико речи само поводом врло интересантне сугестије сенатора г. Гавриле, о завођењу унутрашњег плаћања код нас, да би се пословне трговинске трансакције спроводиле без новца. То је велика ствар, господо, и ја сам врло захвалан сенатору г. Гаврили на сугестијама, које је он учинио. У колико се, господо, тај начин, обнављања рашири, вулгаризује, тако да кажем, у колико он уђе у навике пословног и осталог света, који манипулише новцем уопште, у толико је све мања потреба за новцем и у толико новчани оптицај може да буде мањи. Позната је ствар, да је чек као платежно средство нарочито распрострањен у Енглеској. И зато Енглеска, као прва трговачка сила на свету, има релативно најмање новца у оптицају. Тамо где је уобичајен тај начин плаћања путем чека, путем вирмана, како се то каже пословним језиком, тамо је, као што рекох, брзина новних оптицаја већа, потреба за новцем је мања и гаранције за стабилност новца веће. То је нарочита корист, нарочита добра страна те праксе, тога обрачунавања преко клиринга у унутрашњем промету.

Господо сенатори, ми можемо бити задовољни с обзиром на степен нашег општег економског развика, с обзиром на снагу и развијеност нашег новчаног тржишта, еволуцијом која се до сада у овом погледу код нас спровела. Имамо ми клиринг-хаус: то је наша Поштанска штедионица. Преко Поштанске штедионице, преко чековних рачуна којих има сада већ на стотину хиљада, који се налазе код пословног света, обавља се маса једна тих пословних трансакција, које би се иначе, да нема те институције, имале обављати готовим новцем, или у крајњем случају преко банака; али то би било врло тешко, јер ми немамо таквих банака, распрострањених преко целе државне територије, са филијалама и у најмањем месту, док Поштанска штедионица, има за филијале све поште у земљи.

Са развијањем нашег новчаног тржишта, са интензивирањем новчаног промета у земљи, уопште као резултатом јачег привредног развика, несумњиво је, да ће се и то пословање преко чековних рачуна развијати све више и више и да ће и наша Поштанска штедионица постајати све јаче једна врста клиринг-хауса, као што је то случај у Енглеској, где клиринг-хаус има међународни значај и са што је то случај у Француској, на берзи и са Банк де Франс. И код нас ће бити оно што, сасвим исправно, жели сенатор г. Гаврила.

Сад, господо, да се вратим на овај споразум о клирингу и да подвучем још једанпут, да је тај споразум резултат једне нужде, да је са њиме боље него без њега, и да са тих разлога замоли господу сенаторе да предлог Закона, који садржи већ постигнути споразум о клирингу између наше Краљевине и Аустрије, изволе усвојити (Аплауз и узвици: Живео!)

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Господо, пошто нема више пријављених говорника, то објављујем да је претрес у начелу завршен. Прелазимо на гласање у начелу. О овом законском предлогу. Молим г. секретара да изволи извршити прозивку.

Секретар **Милан Поповић**: прозива господу сенаторе да гласају, и они су гласали овако:

Алибеговић Асим за; Алкалај др. Исак отсутан; Андрић др. Владимир отсутан; Арнаутовић Шериф отсутан; Бањанин Јово за; Богојевић Васа за; Видаковић Антуан отсутан; Виловић Осман за; Вујић Павле за; Вукчевић др. Станојло отсутан; Гаврила др. Емило за; Гавриловић др. Богдан отсутан; Гај Људевит за; Глушац др. Васо за; Гмајнер др. Иван за; Грасл др. Георг за; Десница др. Урош отсутан; Добринић Петар за; Драговић Милутин за; Ђирлић Петар за; Ивковић др. Момчило отсутан; Илиџановић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјепан отсутан; Јовановић Ж. Милоје за; Карамехмедовић др. Хамдија за; Ковачевић Томо отсутан; Косић Петар отсутан; Костренчић др. Марко за; Котур др. Ђура за; Кукуљевић-Сакцињски Фран отсутан; Љубибратић др. Сава за; Мажуранић др. Желимир отсутан; Мајстровић др. Иван отсутан; Марјановић Милан за; Махмутбеговић Сефедин за; Мићић др. Мића за; Михалцић Стеван отсутан; Муфтић Салем отсутан; Новак др. Фран отсутан; Обладовић Паја отсутан; Павелић др. Анте отсутан; Плој др. Мирослав за; Поповић Дака за; Поповић Матија отсутан; Поповић Милан за; Равнићар др. Владимир отсутан; Радовановић Крста за; Радуловић Марко за; Рајар др. Јанко отсутан; Рожић др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсутан; Смиљанић Крста за; Станишић др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејмановић др. Џафер за; Теслић Петар за; Тимотијевић Коста за; Томашић др. Љубомир за; Томић Светозар отсутан; Тринајстић др. Динко за; Убавић Павле за; Франгеш др. Отон отсутан; Хаџи Бошковић Трајко отсутан; Хаџи-Ристић за; Хрибар Иван отсутан; Цветковић Јордан за; Церовић Гаврило за; Шверљуга др. Станко отсутан; Шиловић др. Јосип за; Шола Атанасије за; Шуперина др. Бењамин за.

После гласања.

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 45 сенатора, и то сви „за“. Према томе, објављујем да је примљен у начелу законски предлог о споразуму о клирингу, закљученом између наше Краљевине и Републике Аустрије. — Сада прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавно за реч, закључујем претрес и молим г.

известноца да чита текст појединих параграфа законског предлога.

Известилац др. **Мирослав Плој** чита наслов параграфа 1. законског предлога. (Види састанак XXVIII).

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Стављам на гласање параграф 1. Ко је за то да се тај параграф прими, нека изволи седети, а ко је против, нека изволи устати. (Сви седе). Сви седе. Објављујем да је параграф 1 примљен. Изволите читати параграф 2.

Известилац др. **Мирослав Плој** чита параграф 2 (Види састанак XXVIII).

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Стављам на гласање параграф 2. Ко је за то да се тај параграф прими, нека изволи седети, а ко је против, нека изволи устати. (Сви седе). Пошто сви седе, објављујем да је параграф 2 примљен.

Према томе, објављујем да је Сенат примио и у појединостима предлог Закона о споразуму о клирингу закљученом између Краљевине Југославије и Републике Аустрије. Прелазимо на коначно гласање о овом законском предлогу у целини. Молим господина секретара да изврши прозивку. Она господа која су за то да се овај законски предлог прими у целини, гласаће „за“, а господа која су против, гласаће „против“.

Секретар **Милан Поповић**: прозива господо сенаторе да гласају; и они су гласали овако:

Алибеговић Асим за; Алкалај др. Исак отсу-
тан; Андрић др. Владимир отсу-
тан; Арнаутовић
шериф отсу-
тан; Бањанин Јово за; Богојевић Васа
за; Видаковић Антун отсу-
тан; Вујић Павле отсу-
тан; Вукчевић др. Станојло от-
су-
тан; Гаврила др. Емило за; Гавриловић др. Бог-
дан отсу-
тан; Гај Људевит за; Глушац др. Васо за;
Гмајнер др. Иван за; Грасл др. Георг за; Десница
др. Урош за; Добринић Петар за; Драговић Милу-
тин отсу-
тан; Ђирлић Петар за; Ивковић др. Мом-
чило отсу-
тан; Илићановић Димитрије за; Јалжебе-
тић Томо за; Јанковић Стјепан отсу-
тан; Јовановић
Ж. Милоје за; Карамехмедовић др. Хамдија за;
Ковачевић Томо отсу-
тан; Костић Петар отсу-
тан; Костренчић др. Марко за; Котур др. Ђура за;
Кукуљевић-Сакцински Фран отсу-
тан; Љубибратић
др. Сава за; Мажуранић др. Желимир отсу-
тан; Мајстровић др. Иван за; Марјановић Милан за;
Махмутбеговић Сефедин за; Мићић др. Мића за;
Михалцић Стеван отсу-
тан; Муфтић Салем отсу-
тан; Новак др. Фран за; Обрадовић Паја отсу-
тан; Павелић др. Анте отсу-
тан; Плој др. Мирослав за;
Поповић Дака за; Поповић Матија отсу-
тан; По-
повић Милан за; Равнихар др. Владимир отсу-
тан; Радовановић Крста отсу-
тан; Радуловић Марко за;
Рајар др. Јанко отсу-
тан; Рожић др. Валентин за;
Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсу-
тан; Смиљанић Крста за; Станишић др. Алекса за;
Станковић Јован за; Сулејмановић др. Џафер за;
Теслић Петар за; Тимотијевић Коста за; Томашић
др. Љубомир отсу-
тан; Томић Светозар отсу-
тан; Тринајстић др. Динко за; Убавић Павле за; Фран-
геш др. Отон отсу-
тан; Хаџи Бошковић Трајко от-

сутан; Хаџи Ристић Спира за; Хрибар Иван отсу-
тан; Цветковић Јордан за; Церовић Гаврило за;
Шверљуга др. Станко отсу-
тан; Шиловић др. Јо-
син за; Шола Атанаџије за; Шуперина др. Бе-
њамин за.

После гласања

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Изволите, господо, чути резултат гласања. Гласало је свега 43 господо сенатора, и сви су гласали „за“. Према томе, објављујем да је Сенат коначно у це-
лини примио предлог Закона о споразуму о кли-
рингу, закљученом између наше Краљевине и Ре-
публике Аустрије.

Прелазимо, господо, на трећу тачку дневног
реда: прегрес извештаја Одбора о предлогу Зако-
на о споразуму о клирингу, закљученом између
наше Краљевине и Швајцарске Конфедерације.

Има реч известилац г. др. Мирослав Плој.

Известилац др. **Мирослав Плој** чита:

СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Београд

Одбор Сената за проучавање законског предлога
о споразуму о клирингу, закљученом између наше
Краљевине и Швајцарске конфедерације, проучин
је законски пројекат на својој седници од 14 ју-
на 1932 год., те, саобразно акту Сената од 13
јуна 1932 год. под Бр. 2791, подноси овај

ИЗВЕШТАЈ:

Предлог Закона о споразуму о клирингу изме-
ђу Краљевине Југославије и Швајцарске Конфед-
ерације регулише плаћање из робног промета из-
међу двеју земаља, мутатис мутандис, уопште на
исти начин, као што је то предвиђено у споразуму
о клирингу с Аустријском Републиком.

Споразум је примљен за робу, која је при-
родни или земаљски производ једне од интереси-
раних држава, или која је у дотичној држави била
изложена некој преради (чл. V тач. 1). Под овај
споразум потпадају и државне лиферације или при-
мања, у колико дотична роба одговара прописима
садржаним у тачци 1.

Потпуно нови пропис обухвата последња тачка
члана III, која вели: да салдо који остане преко
исплате уплата, које су извршене код наше На-
родне банке за обавезе према Швајцарској, а ко-
је не воде порекло из увоза швајцарске робе у
смислу чл.V. тач. 1., има се од стране Швајцарске
Народне банке ставити на расположење нашој На-
родној банци у случају и у толико при истеку
овога споразума, јавна служба по зајмовима на-
ше Државе у Швајцарској не показује заостатке.

Споразум је ступио на снагу 10 маја ове го-
дине и важи за сада за 4 месеца. За даље, свака
држава има право да на дан 10 августа за месец
дана откаже овај споразум, у противном овај ће
споразум важити за 4 месеца.

За известиоца одбора одређен је Плој др. Мирослав.

15 јуна 1932 год.

Београд.

Претседник одбора,
Др. М. Плој, с. р.

Секретар,
Др. Е. Гаврила, с. р.

Чланови :

Инж. Д. Поповић, с. р.
Јов. Бањанин, с. р.
Антун Видаковић, с. р.
М. Марјановић, с. р.
Др. В. Андрић, с. р.

Потпретседник **Јован Алтипармаковић** :
Отварам начелан претрес. Има реч г. Министар финансија.

Министар финансија др. Милорад Ђорђевић :
Господе сенатори, ја не бих имао да кажем, што се тиче општих момената о овој материји, ништа више него што сам казао мало час о споразуму о клирингу са Републиком Аустријом. Упозорио бих само, да између споразума о клирингу између наше државе и Швајцарске и споразума између наше државе и Аустрије има једна битна разлика. Споразум о клирингу са Швајцарском обухвата само робни промет клирингом т. ј. помоћу тих збирних рачуна код наше и Швајцарске Народне банке треба да се изравни наш увоз и извоз; треба да све што увеземо платимо нашим извозом, док, као што сам мало час подвукао, у клирингу с Аустријом закључен споразум обухвата целокупан платежни промет, без обзира на основ, из кога потиче неко дуговање или потраживање. То је битна разлика у томе клирингу.

Клиринг са Швајцарском исто тако — за разлику од клиринга с Аустријом — боље функционише, с погледом на наше привредне интересе. Наш трговински биланс према Швајцарској је активан и потраживања наших извозника лако се без задочњавања исплаћују.

Има још једна добра ствар, која је постигнута по овом споразуму о клирингу у преговорима са Швајцарском: предвиђен је, наиме, начин изравнања салда, који се буде јавно по истеку рока, за који клиринг има да важи. У оном првом клирингу то није предвиђено, него је остављено, да се по истеку рока обе Народне банке имају о томе споразумети. И то је мало тамна тачка оног споразума о клирингу. Овде је, међутим, то предвиђено на јасан и несумњив начин. У колико се јави, по истеку клиринга, салдо у нашу корист, тај салдо има бити нама исплаћен у девизама од Швајцарске Народне банке. И то је добра страна. У колико се јави салдо у корист Швајцарске — што је тешко претпоставити — ми тај салдо имамо да измиримо це у готовом, него даљим извозом наше робе, стварањем новог потраживања нашег привредног света према Швајцарској.

Не бих имао више да упозорим ни на какву другу карактеристику овог споразума. Он је скроз тачан и он одговара потпуно интересима наше

привреде. И зато бих молио Сенат да и овај споразум изволн примити.

Потпретседник **Јован Алтипармаковић** :
Нико се више не јавља за реч. Тиме је закључен начелни претрес. Приступамо решавању у начелу. Господа сенатори који су за то да се овај законски предлог у начелу прими, гласаће са „за“, а који су против гласаће са „против“. Молим г. секретара да изврши прозивку.

Секретар **Милан Поповић** прозива господу сенатори да гласају, и они су гласали овако:

Алибеговић Асим за; Алкалај др. Исак отсу-
тан; Андрић др. Владимир за; Арнаутовић Шериф
отсутан; Бањанин Јово за; Богојевић Васа за;
Видаковић Антун за; Виловић Осман за; Вујић
Павле за; Вукчевић др. Станојло отсу-
тан; Гаврила др. Емило за; Гавриловић др. Богдан отсу-
тан; Гај Људевит за; Глушац др. Васо за; Гмајнер др.
Иван за; Грасл др. Георг за; Десница др. Урош
отсутан; Добрић Петар за; Драговић Милутин
отсутан; Ђирлић Петар за; Ивковић др. Момчило
отсутан; Илићаковић Димитрије за; Јалжабетић
Томо за; Јанковић Стјепан отсу-
тан; Јовановић Ж. Милоје за; Карамехмедовић др. Хамдија за; Ко-
вачевић Томо отсу-
тан; Костић Петар отсу-
тан; Ко-
стренчић др. Марко за; Котур др. Бура за; Ку-
куљевић-Сакцински Фран отсу-
тан; Љубибратић др.
Сава за; Мажуранчић др. Желимир отсу-
тан; Мај-
стровић др. Иван за; Марјановић Милан за; Мах-
мутбеговић Сефедин за; Мићић др. Мића за; Ми-
халчић Стеван за; Муфтић Салем отсу-
тан; Новак
др. Фран отсу-
тан; Обрадовић Паја отсу-
тан; Пав-
лић др. Анте за; Плој др. Мирослав за; Попо-
вић Дака за; Поповић Матија отсу-
тан; Поповић
Милан за; Равнихар др. Владимир отсу-
тан; Ра-
довановић Крста отсу-
тан; Радуловић Марко за;
Рајар др. Јанко отсу-
тан; Рожић др. Валентин за;
Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсу-
тан; Смиљанић Крста за; Станишић др. Алекса за;
Станковић Јован за; Сулејмановић др. Џафер за;
Теслић Петар за; Тимотијевић Коста за; Томашевић
др. Љубомир отсу-
тан; Томић Светозар отсу-
тан; Тринајстић др. Динко за; Убавић Павле за; Фран-
геш др. Отон отсу-
тан; Хаџи Бошковић трајко от-
сутан; Хаџи Ристић Спира за; Хрибар Иван от-
сутан; Цветковић Јордан за; Церовић Гаврило
отсутан; Шверљуга др. Станко отсу-
тан; Шиловић
др. Јосип за; Шола Атанасије отсу-
тан; Шупери-
на др. Бењамин за.

После гласања.

Потпретседник **Јован Алтипармаковић** :
Изволите чути, господо резултат гласања. Гла-
сало је свега 45 господо сенатора, и сви су гласали
„за“. Према томе, објављујем да је Сенат примио
у начелу предлог Закона о споразуму о клирингу,
закљученом између Краљевине Југославије и Швај-
царске Конфедерације.

Прелазимо на претрес у појединостима. Отва-
рам претрес. Пошто се нико не јавља за реч, за-
кључујем претрес. Молим г. известиоца да про-
чита параграф 1.

Известилац др. **Мирослав Плој** чита наслов и параграф 1 законског предлога. (Види састанак XXVIII)

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Стављам на гласање параграф 1. Ко је за то да се овај параграф прими овако како је прочитан, нека изволи седети, а ко је против, нека изволи устати (Сви седе). Пошто сви седе, објављујем да је параграф 1 примљен.

Изволите чути параграф 2.

Известилац др. **Мирослав Плој** чита параграф 2. (Види састанак XXVIII).

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Стављам на гласање параграф 2. Господа која су за то да се параграф 2 прими нека изволе седети, а која су против, нека изволе устати. (Сви седе). Пошто сви седе, објављујем да је примљен параграф 2. Према томе, објављујем да је Сенат примио и у појединостима предлог Закона о споразуму о клирингу између Краљевине Југославије и Швајцарске Конфедерације, закљученом у Цириху 27 априла 1932 године.

Прелазимо на коначно гласање о овом законском предлогу у целини. Молим господина секретара да изврши прозивку госпoде сенатора.

Секретар **Милан Поповић** прозива госпoду сенаторе да гласају, и они су гласали овако:

Алибеговић Асим за; Алкалај др. Исак отсутан; Андрић др. Владимир отсутан; Арнаутовић Шериф отсутан; Бањанин Јово за; Богојевић Васа за; Видаковић Антуш отсутан; Виловић Осман за; Вујић Павле за; Вукчевић др. Станојло отсутан; Гаврила др. Емило за; Гавриловић др. Богдан отсутан; Гај Људевит за; Глушац др. Васо за; Гмајнер др. Иван за; Градл др. Георг за; Десница др. Урош отсутан; Добринић Петар за; Драговић Милутин за; Ђирлић Петар за; Ивковић др. Момчило отсутан; Илићановић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјепан отсутан; Јовановић Ж. Милоје за; Карамехмедовић др. Хамдија за; Ковачевић Томо отсутан; Костић Петар отсутан; Костренчић др. Марко за; Котур др. Ђура за; Кукуљевић-Сакцински Фран отсутан; Љубибратић др. Сава за; Мажуранић др. Желимир отсутан; Мајстровић др. Иван за; Марјановић Милан за; Махмутбеговић Сефедин за; Мићић др. Мића за; Михалчић Стеван за; Муфтић Салем отсутан; Новак др. Фран отсутан; Обрадовић Паја отсутан; Павелић др. Анте за; Плој др. Мирослав за; Поповић Дака за; Поповић Матија отсутан; Поповић Милан за; Равинхар др. Владимир отсутан; Радовановић Крста отсутан; Радуловић Марко за; Рајар др. Јанко отсутан; Рожић др. Валентин отсутан; Самуровић Јанко отсутан; Симоновић Милан отсутан; Смиљанић Крста за; Станишић др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејмановић др. Џафер за; Теслић Петар за; Тимотијевић Коста за; Томашевић др. Љубомир отсутан; Томић Светозар отсутан; Тринајстић др. Динко за; Убавић Павле за; Франгеш др. Отон отсутан; Хаџи-Бошковић Трајко отсутан; Хаџи-Ристић Спира за; Хрибар Иван отсутан; Цветковић Јордан за; Церовић Гаврило за; Шверљуга др. Станко отсутан; Шиловић др. Јосип за; Шола Атанасије отсутан; Шуперина др. Бењамина за.

После гласања.

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**: Изволите чути, госпoдо резултат гласања. Гласало је свега 43 госпoде сенатора, и сви су гласали „за“. Према томе, објављујем да је Сенат примио у целини предлог Закона о споразуму о клирингу, закљученом између наше државе и Швајцарске Конфедерације.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: претрес извештаја Имуниетског одбора о захтеву г. Министра правде за издавање суду г. сенатора Петра Добринића због дела из §§ 139 и 301 кривичног закона.

Молим г. известиоца да прочита одборски извештај.

Известилац **Марко Костренчић**: Госпoдо сенатори, Имуниетски одбор је данас решавао о случају г. сенатора Петра Добринића, чије је изручење тражио г. Министар правде. Species facti је овај. Г. Добринић је тужен од Јосипа Гојака ради преступка § 139 и 301 Кривичног закона, а случај је био овај. На Духове 1931 године био је изамисе читао општински стражар проглас народу и тамо је Гојак Јосип почео критизирати подјелу путева. На то му је приступио г. Добринић, који је начелник општински и почео га разувјеравати, да то није била зла воља и да ће се то у будуће добро урадити и праведно поделити. Затим је г. Гојак тужителј почео износити, да је свему томе крив неки пучки учитељ и срески начелник. Г. Добринић није то хтео слушати и он је отступио.

Другога дана је општински стражар, који је читао проглас, поднео тужбу г. Добринићу као начелнику и изнео, да је Гојак сметао читање и бунио народ. Ову тужбу поднео је онда, по својој дужности, г. Добринић среском начелству. И сада је тамо та ствар решавана и ствар је легла и то, као што се види из саслушања сведока, легла је на интервенцију самог среског начелника. И сада наједанпут г. Гојак тужи г. Добринића ради преступа из § 139 и 301 кривичног закона. Параграф 139 то је преступ који се прогони уреда ради: „Ко против свога уверења лажно пријави да је неко извесно лице учинио кривично дело... итд.“ Државни тужилац је по његовој тужби повео извиде и обуставио даљи поступак, и сада се је водно поступак само ради преступа из § 301 Кривичног закона ради увреде части. Госпoдо, као што видите, наш друг Добринић је овде сасвим недужан (*Коста Тимотијевић*: И без тога власт не може погрешити; он је радио као власт). Он је радио као општински начелник, и по својој уредовној дужности он је поднео вишој власти оно што му је пријавио општински редар. Саме пријаве нема. Срески начелник јавља да упркос тражења није никако могао да је пронађе. Дакле, према томе, Имуниетски одбор је решио да се Сенату предложи ово (чита):

Сенату Краљевине Југославије

Имуниетски одбор примио је преко Господина Претседника Сената акт Господина Министра правде од 2 априла ове године бр. 33560, који садржи

захтев Кр. суда у Крњаку, да се сенатор г. Добринић Петар изда суду за дело преступа из §-а 139 и 301 кривичног закона.

На својој IV седници од 16 јуна ове године, Имунитетски одбор донео је своју одлуку: да се сенатор г. Добринић Петар не изда суду на суђење по делу из § 301 казненог закона.

За известиоца одређен је г. сенатор Костренчић др. Марко.

Сва акта се враћају.

Београд, 16 јуна 1932 год.

Претседник

Имунитетског одбора,

Др. Јосип Шиловић, с. р.

Чланови:

Др. М. Костренчић, с. р.

Др. В. Равнихар, с. р.

Др. М. Мићић, с. р.

П. Вујић, с. р.

А. Алибеговић, с. р.

Потпретседник Јован Алтипармаковић:

Стављам на гласање овај извештај Имунитетског одбора. Господа која гласају за овај извештај Имунитетског одбора, нека изволе седити, а која су против, нека изволе устати. (Сви седе.) Сви седе. Објављујем да је извештај Имунитетског одбора примљен и да се, према томе, г. сенатор Петар Добринић нема издати суду.

Прелазимо на пету тачку дневног реда: избор Одбора од 15 чланова за проучавање предлога резолуције сенатора г. г. Ивана Хрибара и другова о изради државног привредног програма. Г. сенатор др. Љубомир Томашић са друговима поднео је предлог за избор свега дванаест чланова овог Одбора, и то према следећој кандидатској листи (чита): Иван Хрибар, др. Отон Франгеш, Милоје Ж. Јовановић, др. Георг Грасл, др. Ђура Котур, Јордан Цветковић, Тома Јалжабетић, Крста Смиљанић, др. Мирослав Плој, Јован Станковић, др. Јанко Рајар и др. Емило Гаврила.

Пошто је поднета само једна листа, избор се, према § 18 Пословника, врши акламацијом.

Прима ли Сенат овако предложену листу? (Прима). Према томе, објављујем да су именована господа изабрана у овај Одбор. Молим господо чланове Одбора да се изволе конституисати и о свом конституисању извести Претседништво Сената.

Тиме је дневни ред исцрпен. Међутим, ја имам да учиним Сенату једно саопштење. Административни одбор Сената, по § 128 Пословника, упутно је Сенату свој извештај о прегледу тромесечних рачуна Сената. Молим г. секретара да изволи прочитати овај извештај.

Секретар др. Васо Глушац чита:

С Е Н А Т

Краљевине Југославије

Административни одбор

Бр. 38

СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

У смислу параграфа 128 Закона о пословном реду у Сенату, Административном одбору част је

поднети Сенату тромесечни извештај у следећем:

Решењем Господина Министра финансија II Бр. 3319 од 12-1-1931-32 а по буџету Сената за децембар 1931 — марта 1932 године, дакле за четири месеца — до конца марта 1932 године, отворен је кредит Сенату на киси Министарства финансија у динара 4,000.000.— динара.

По овом кредиту Сенат је повукао — искористио у ратама следеће суме:

13 јануара 1932 г. .... дин. 600.000.—

25 јануара 1932 г. .... дин. 200.000.—

30 јануара 1932 г. .... дин. 200.000.—

30 јануара 1932 г. .... дин. 800.000.—

Свега у јануару .... 1,800.000.—

12 фебруара 1932 г. .... дин. 200.000.—

23 фебруара 1932 г. .... дин. 300.000.—

29 фебруара 1932 г. .... дин. 500.000.—

Свега у фебруару .... 1,000.000.—

9 марта 1932 г. .... дин. 400.000.—

17 марта 1932 г. .... дин. 200.000.—

19 марта 1932 г. .... дин. 100.000.—

22 марта 1932 г. .... дин. 200.000.—

Свега у марту .... 900.000.—

према чему је за ова три месеца повучено динара 3,700.000.—

што значи да је остао неискоришћен кредит у суми од дин. и та је сума враћена Министарству финансија као уштеда т.ј., затворен кредит актом Министарства финансија II Бр. 38844 од 31-III-1932 године.

Горњих 3,700.00 — динара Сенат је у току прва три месеца јануара, фебруара и марта 1932 године утрошио за своје потребе и то:

1) На име дневнице г. г. сенаторима, додатака на скупшћу Г. Претседнику Сената, специјалног додатка истом и додатака Потпретседницима и Секретарима сенаторима Дин. 1,255.150.—

2) На име плате и дневнице стенографа, административним чиновницима, дактилографима, званичницима и служитељима Дин. 415.573,68

3) На име путних и подвозних трошкова сенаторима Дин. 80.765,75

4) На име канцеларијског материјала, намештаја, штампилца, стенографских бележака, одржавања чистоће, разних оправки, депеша, телефона, такса, помоћи, библиотеке, уреда за осигурање и др. Дин. 1,217.765,98

5) За уређење Сената колико је учинио Режијски одбор одређен решењем Претседника владе исплаћено преко Народне скупштине Дин. 730.744,59

Свега Динара 3 700 000.—

(три милиона седам стотина хиљада)

У исто време Одбору је част поднети извештај Сенату, да је преглед касе за месеца јануар, фебруар и март ове године извршен од стране одређених чланова Одбора г. г. Др. Момчила Ивковића, Франа Кукуљевића-Сакцинског и Људевита Гаја, који су својим потписима утврдили да је стање касе тачно и исправно.

Према предњем, Административном одбору част је умолити Сенат да овај извештај прими к знању.

Административни одбор:

Претседник

К. Радовановић, с. р.

Секретар,

Мил. П. Драговић, с. р.

Чланови:

Др. Саво Љубибратић, с. р.

К. Смиљанић, с. р.

Др. М. К. Ивковић, с. р.

Људевит Гај, с. р.

Др. Георг Грасл, с. р.

М. Л. Поповић, с. р.

С. Махмутбеговић, с. р.

Потпретседник **Јован Алтипармаковић**:
Прима ли Сенат на знање овај извештај? (Прима).
Објављујем да је извештај Административног одбора примљен на знање.

Ја љу, господо, са вашим пристајком, закључити данашњу седницу, а идућу седницу заказаћу писменим путем, са дневним редом: утврђивање дневног реда. Прима ли Сенат? (Прима).
Објављујем да је примљено и закључујем седницу.

— Седница је закључена у 19,10 часова —